

Kasparas Pocius – aktyvistas. 2006 m. įgijo Istorijos fakulteto magistro laipsnį, studijavo Atviros Visuomenės kolegijoje. Išvertė Noamo Chomsky "Tiksiai ir vizijos", rašė esė, interviu ir meno apžvalgas laikraščiuose "Šiaurės Atėnai", "Literatūra ir menas", "Klaipėda", interneto portaluose DELFI ir Bernardinai. "Anarchija.lt" redaktorius, žurnalo "Juodraštis" redakcinės kolegijos narys. Dalyvauja įvairiose politinėse ir meninėse akcijose.

Kasparas Pocius

Nepriklausomos žiniasklaidos rūpesčiai Lietuvoje

Laisvojo universiteto paskaita 2008 m. rugsėjo 18 d.

Nepriklausoma žiniasklaida Lietuvoje dar neturi daug rūpesčių – galima sakyti, kad jos beveik dar nėra. Kalbėdamas apie nepriklausomą žiniasklaidą, turiu omenyje informacijos šaltinius, kurie yra laisvi tiek nuo politinio, tiek nuo ekonominio spaudimo ir nepretenduoja tapti „viešąja nuomone“ (šios sąvokos adekvatumu abejojama jau seniai – dažniausiai istoriją rašo ir teisūs lieka stipresnieji). Nepriklausomos informacijos šaltiniai yra ne „objektyvus“ didžiųjų politinių ir ekonominių institucijų propagandos ar viešųjų ryšių įrankis, o subjektyvi mūsų kasdienių patirčių išraiška.

Subjektyvumas atsiranda kartu su pastabumu, leidžiančiu stebėti aplinką remiantis savais įsitikinimais, ir valia veikti, keisti pasaulį pagal savuosius troškimus. Nepriklausoma žiniasklaida tampa mažosios politikos faktoriumi, joje svarbiausiu dalyku tampa kvietimas veikti, kiekvieno žmogaus įsitraukimas į bendruomenę asmenų, veikiančių pagal savo troškimus, siekiančių pasikeisti ir pakeisti pasaulį. Vėlyvojo kapitalizmo epochoje jie bando išlaikyti alternatyvą Naujajai pasaulio tvarkai (laisvosios rinkos kapitalizmui ir agresyviai didžiųjų šalių bei aljansų imperializmui), stengdamiesi saugoti viešąsias erdves, gamtą ir jos resursus, žmogaus teises ir socialinius ryšius, o kartais net sunaikinti dominuojančias prievartos institucijas arba kanalus. Lietuvoje tokių bendruomenių, vadinamų socialiniais judėjimais, yra daug ir įvairių, pradedant viešųjų erdvių gynėjais ir baigiant skvoterių ar atviro kodo programų kūrėjų judėjimu. Visi šie judėjimai sudaro gyvą mažosios politikos audinį, tinklą, galintį priešintis valstybinėms ar verslo struktūroms, kūrybiškai ir bendruomeniškai siekti bendro tikslo – pasaulio, kuriame galėtų pilnavertiškai egzistuoti kiekvienas žmogus, pasaulio, kuris įkūnytų mūsų visų svajones. Toks subjektyvus judėjimo žiniasklaidos tinklas ne tik paspartintą komunikaciją ir koordinaciją tarp įvairių nepriklausomų tinklų, bet ir leistų plėsti pasaulėžiūros akiratį, vertinti vietinius ir pasaulio įvykius ne pagal oficialiosios žiniasklaidos kanonus, o interpretuoti juos patiems. Tai būtų aktyvių požiūrių virtimo veiksmu erdvė ir laidininkas.

Kadangi mažosios politikos tvinksniai dabar fiksuojami daugiausiai įvairiose elektroninėse konferencijose, ir tik tam tikros politinės grupės, pvz. anarchistai ar marksistai ortodoksai turi savas interneto svetaines, socialinis judėjimas negali aktyviai komunikuoti tarpusavyje, tam reikalinga Indymedia. Šiame pranešime apie tai ir kalbėsiu, bet pradėsiu nuo Anarchija.lt – kaip vieno iš Indymedia pradinių taškų.

ANARCHIJA.LT: IŠTIES NEPRIKLAUSOMA INFORMACIJA

Dabar, kai Indymedia Lietuvoje dar neveikia, jos nebuvimą stengiasi kompensuoti ir alternatyva oficiozinei žiniasklaidai tampa portalas Anarchija.lt., veikiantis pagal Indymedia principus ir pateikiantis skaitytojui tokią informacinę medžiagą, kurią nutyli arba net neišgirsta žiniasklaidos gigantai.

Anarchija.lt idėja gimė trims bičiuliams ir idėjiniams bendražygiams – rašytojui ir vertėjui Dariui Pocevičiui, leidyklos „Kitos knygos“ organizatoriui Gediminui Baranauskui ir istorikui Kasparui Pociui – stebint Lietuvos kairiojo judėjimo kūrimo darbus ir juose dalyvaujant. Pradžią tiems darbams davė Vilniaus kairių klubo steigiamoji konferencija, įvykusi 2005.12.14., tiksliau sakant, pasiruošimas tai konferencijai. Gediminas supažindino Darių ir Kasparą, skatino juos domėtis radikalia literatūra ir spauda. Idėjinio palaikymo susilaukėme iš Šamano – Manto Gimžausko, puikaus poeto ir tikro idėjų generatoriaus. Įkvėpė ir kiti dalykai – pilietinis judėjimas Lietuvoje (prisiminkime kad ir „Protesto laboratoriją“), antiglobalistų, anarchistų ir aktyvistų judėjimo kilimas pasaulyje.

Kadangi buvo pasirinktas radikalesnis kelias, bendradarbiavimo ir idėjų skleidimo didesniuose portaluose, tokiuose kaip delfi.lt ar bernardinai.lt nebepakako. Reikėjo savos žiniasklaidos, kuri galėtų atspindėti šiuolaikinių anarchistų, socialinių aktyvistų ir kapitalistinės globalizacijos priešininkų pažiūras, informuoti apie rūpimus renginius, pateikti solidžią teorinę, meninę anarchizmo perspektyvą, nepriklausomą politinę analizę. Portalas pradėjo veikti 2007 sausį. Buvo pasidalinti darbai: Darius kuravo meno ir teorijos, o Kasparas – aktyvizmo ir politikos rubrikas, nors būdavo ir kitaip. Didelę dalį politinių ir apie aktyvizmą pasakojančių straipsnių pasirinkdavome iš užsienio spaudos, nors netrūko ir vietinių aktualijų. Perspausdinome nemažai periodikoje pasirodžiusių ir leidyklos „Kitos knygos“ išleistų tekstų.

„Anarchija.lt“ ne tik spausdino tekstus, bet kartu tapo įvairių renginių ir akcijų organizatoriumi bei pagalbininku. 2007-aisiais sudalyvavome dvejose „Aktyvizmo dienose“, surengėme performansą su pasižadymais Alytaus meno bienalės metu, vėliau – Poetiniame Druskininkų rudenyje. Protestuodami prieš meno komercializavimą, prie „Vilniaus vartų“ komerciniame centre įsikūrusios Jono Meko parodos surengėme „Fluxus keturnedėlį“. Organizavome Skvotų ir autonominių dienų renginį prie „Lietuvos“ kino teatro. Po š. m. kovo 11-osios fašistų demonstracijos vieni pirmųjų pradėjome virtualią kampaniją prieš fašizmą Lietuvoje. Prisidedame ir prisidėsime prie laisvojo universiteto kūrimosi Lietuvoje. Remiame įvairius pilietinius ir politinius judėjimus, profsąjungas, visus tuos, kuriems nepakeliui su valstybe ir rinka. Visos šios ir daugelis kitų akcijų įrodė, kad ne visi akylai pritaria neoliberalizmui, laisvosios rinkos ekonomikai, socialinei ir kultūrinei kapitalizmo priespaudai.

2008-aisiais portalas atsinaujino, atsisakėme centralizuoto informacijos valdymo metodo. Pritaikiusi atviro publikavimo principą, „Anarchija“ tapo operatyvesne, dabar puslapio redaktoriai gali tapti kiekvienas raštingas Lietuvos aktyvistas, pareiškęs norą prisidėti prie kolektyvinio svetainės kūrimo. Tekstus pagyvino komentarai.

Ateityje stengsimės tęsti aktyvią veiklą, plėtoti ryšius ir solidarumą su kitais alternatyvios žiniasklaidos portalais, judėjimais, rengti akcijas ir kampanijas, o svarbiausiai – pateikti skaitytojui kitokią informaciją ir analizę, kurią nutyli arba iškraipo oficialieji žiniasklaidos kanalai.

INDYMEDIA

Nepriklausomos žiniasklaidos centras (NŽC - Indymedia) yra kolektyviai valdomų žiniasklaidos priemonių tinklas, skirtas skelbti radikalioms, tikslioms ir aistringoms naujienoms. Mes dirbame iš meilės ir įkvėpimo žmonėms, kovojantiems už geresnį pasaulį, nepaisant korporacijų žiniasklaidos iškraipymų ir nenoro pamatyti laisvos žmonijos darbus.

Indymedia yra nepriklausomas žiniasklaidos organizacijos ir šimtus žurnalistų jungiantis kolektyvas, pateikiantis aktyvistų, o ne korporacijų požiūrį į tai, kas vyksta pasaulyje. Indymedia yra demokratinė žiniasklaida, radikaliai, tiksliai ir aistringai kalbanti tiesą. Dabar pasaulyje yra virš 150 nepriklausomos žiniasklaidos centrų. Kiekvienas NŽC yra autonominė grupė, turinti savo misiją, tvarkanti savo finansus ir pasaulyje vykstančius procesus matanti savaip. Kad apie kiekvieną NŽC sužinotumėte daugiau, apsilankykite jų interneto puslapiuose. NŽC internetinių puslapių nuorodas rasite kairiajame pagrindinio Indymedia puslapio (<http://www.indymedia.org>) stulpelyje. Didžioji dalis žemiau pateiktos informacijos yra atsakymai į klausimus, kuriuos puslapio lankytojai dažnai klausia apie indymedia.org, organizaciją, jungiančią nepriklausomus žiniasklaidos aktyvistus iš viso pasaulio, kurie koordinuoja tarptautinius nepriklausomos žiniasklaidos projektus. Indymedia.org grupė tvarko tarptautinį Indymedia puslapį (<http://www.indymedia.org>), ir koordinuoja techninės bei redakcinės politikos problemas, kurios paliečia visus NŽC, įsijungusius į Indymedia tinklą.

KAIP UŽSIMEZGĖ NŽC PROJEKTAS?

Indymedia yra kolektyvinis šimtų visame pasaulyje veikiančių nepriklausomos žiniasklaidos atstovų bandymas sukurti nepriklausomos informacijos apie svarbias socialines ir politines problemas forumą. Keli šimtai žiniasklaidos aktyvistų, kurie daug metų dirbo norėdami išplėtoti aktyvią nepriklausomą žiniasklaidą savo organizacijose, 1999 metų lapkričio pabaigoje susitiko Sietle ir sukūrė nepriklausomos žiniasklaidos centrą, siekdami nušviesti protestus prieš Pasaulio Prekybos Organizaciją. Sietlo NŽC nušvietė protestus prieš PPO ir išspausdintoje publikacijoje „*The Blind Spot*“ (Balta dėmė), ir pirmajame NŽC tinklalapyje. Tinklalapį per PPO protestus aplankė beveik pusantro milijono žmonių. 2000 metų vasarį mažas NŽC susiformavo Bostone (jis nušvietė sambūrį dėl gamtos niokojimo) o didesnis centras nušvietė A16 protestus prieš Pasaulio Banką ir Tarptautinį Valiutos Fondą Vašingtone. Po to pradėjo augti vietinių grupių, siekiančių turėti savo NŽC, entuziazmas. Dabar visame pasaulyje yra daugiau nei šimtas vietinių nepriklausomos žiniasklaidos centrų, jų kuriasi vis daugiau. Vietinių NŽC sąrašą rasite kairiajame www.indymedia.org puslapio stulpelyje.

KOKIE ILGALAIKIAI INDYMEDIA TIKSLAI?

Tai sunkus klausimas, į kurį kiekvienas Indymedia organizatorius atsakytų savaip. Indymedia siekia suteikti galią žmonėms, teikdami jiems sąžiningus, tikslus ir stiprybę teikiančius pranešimus. Vienas iš tikslų būtų kiek galima labiau sustiprinti ir palengvinti visos pasaulio nepriklausomą žiniasklaidą. Taip pat siekiama skatinti žmones pačius tapti žiniasklaidos šaltiniais – taip jie supras, kad gali pradėti kontroliuoti ir kitus savo gyvenimo aspektus, dabar paliktus „ekspertams“ arba „profesionalams“. Kai kurie Indymedia darbuotojai taip pat plėtoja nacionalinį arba tarptautinį televizijos ar radijo tinklus, dar kiti steigia tarptautinę nepriklausomą periodinę spaudą, dar kitais projektais siekiama užtikrinti visuomenės galimybes susipažinti su nepriklausomos žiniasklaidos pranešimais.

KAIP INDYMEDIA SIEJASI SU „ANTIGLOBALISTŲ“ JUDĖJIMU?

Kadangi Indymedia nėra sąžiningas kokiam nors požiūriui tarnaujantis ruporas, daug Indymedia organizatorių ir žmonių, rašančių į Indymedia yra „antiglobalistų“ (alternatyvios globalizacijos, antikorporacinio) judėjimo rėmėjai. Korporacijų žiniasklaida tuos, kurie protestuoja prieš vadinamosios „laisvosios rinkos“ konferencijas ir susitarimus, prieš valstybių sienų griovimą siekiant sukurti tai, ką už globalizaciją pasisakantys ekonomistai vadina pelningesniu pasauliu. Taip iškraipomi tarptautinio judėjimo už socialinį teisingumą tikslai – ji gina ne galios valdomą „laisvąją rinką“ (rinką, leidžiančią prekėms ir paslaugoms peržengti valstybių sienas: vadovai perkelia savo gamyklas į tas šalis, kur gali darbininkams mokėti apgailėtinais mažais), bet „teisingą rinką“, kuri atveria sienas prekėms ir žmonėms ir suteikia galimybę dalintis gamtiniais ir pagamintais resursais visiems priimtiniu būdu. Šiandien už socialinį teisingumą pasisakantys aktyvistai nėra nusiteikę prieš bendruomenių, teisingumo ir resursų globalizaciją, jie protestuoja prieš ekonominę globalizaciją, kurią koordinuoja galingoji mažuma, siekianti pasipelnyti iš didžiosios dalies pasaulio gyventojų darbo. Jie („antiglobalistai“) labiau mėgsta vadintis „alternatyvios globalizacijos“ aktyvistais – tais, kurie yra nusiteikę prieš augančią visuomenės ir kultūros komercializaciją. Kas patraukia daugumą tokių aktyvistų į Indymedia? Gal žmonės, protestuojantys prieš galią, kurią multinacionalinės korporacijos, beveidės tarptautinės finansų institucijos ir neprieinamos vyriausybės naudoja prieš juos, atrado drąsos Indymedia naujienų suvestinėse, padrąsinusiose juos išreikšti savo požiūrį į tai, kas dedasi pasaulyje. Žmonės, dalyvaujantys protestuose, kvestionuojančiuose korporacijas, lemiančias jų likimą, supranta, kad korporacijų valdomoje žiniasklaidoje į jų problemas nebus žiūrima rimtai. Aktyvistai, planuodami alternatyvios globalizacijos / prieš korporacijas nukreiptus renginius ir suformuodami NŽC įgyja saugią erdvę nekorporaciniam įvykių nušvietimui.

KAIP SUFORMUOTI SAVO NŽC?

Informacijos apie vietinės NŽC suformavimą rasite <http://newimc.indymedia.org> ir <http://process.indymedia.org>. Jei, perskaite informaciją, susidomėsite NŽC veikla, siųskite e-mailą NŽC grupei ir praneškite apie savo norą suformuoti NŽC. Nors kiekvienas vietinis NŽC yra autonominė organizacija, tik atidarius vietinį Indymedia domeną visiems NŽC galioja būtinybė suformuoti pareiškimą apie savo misiją, taip pat – redakcijos strategiją ir informuoti Indymedia pasaulinę grupę, kad sukurtas dar vienas NŽC.

www.indymedia.org naujienų tinklalapis veikia „atviro publikavimo“ principu, taip nepriklausomi žurnalistai akimirksniu gali publikuoti savo naujienas tinklalapyje, kuris prieinamas visame pasaulyje. Publikuoti gali bet kas. Indymedia neturi redakcinio kolektyvo, redaguojančio straipsnius, dedamus į www.indymedia.org. Naujienų tinklo darbo grupė stebi tai, kas spausdinama, valo tinklą nuo besikartojančių pranešimų, reklamų ir kitų žinučių, nesusijusių su Indymedia redakcijos gairėmis. Jei nesutinkate su kokio nors straipsnio teiginiais, galite įdėti savo komentarą.

Kasparas Pocius